

Sprawa C-575/23**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości****Data wpływu:**

15 września 2023 r.

Sąd odsyłający:

Conseil d'État (rada stanu, Belgia)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

31 sierpnia 2023 r.

Strona skarżąca:

FT

AL

ON

Druga strona postępowania:

État belge (państwo belgijskie)

Interwient:

Orchestre national de Belgique (belgijska orkiestra narodowa)

I. Okoliczności faktyczne i zaskarżony akt

- 1 Skargą wniesioną w dniu 26 lipca 2021 r., FT, AL i ON żądają stwierdzenia nieważności arrête royal (dekretu królewskiego) z dnia 1 czerwca 2021 r. dotyczącego praw pokrewnych personelu artystycznego Orchestre national de Belgique (belgijskiej orkiestry narodowej) (*Moniteur belge* nr 2021042025 z dnia 4 czerwca 2021 r.).
- 2 Przed przyjęciem zaskarżonego aktu eksploatacja praw pokrewnych muzyków Orchestre national de Belgique (belgijskiej orkiestry narodowej) (zwanej dalej „ONB”), będącej interwientem, była negocjowana indywidualnie dla każdego

konkretnego przypadku, w ramach Comité de concertation de base (podstawowego komitetu porozumiewawczego).

- 3 Od 2016 r. toczą się negocjacje między ONB i delegacjami związkowymi muzyków w ramach Comité de concertation de base (podstawowego komitetu porozumiewawczego) w celu osiągnięcia porozumienia w przedmiocie wynagrodzenia z tytułu praw pokrewnych. Negocjacje te do dnia dzisiejszego nie zostały zakończone.
- 4 We wrześniu 2019 r. ONB postanowiła zaproponować muzykom podpisanie zindywidualizowanych umów przewidujących określone kwoty ryczałtowe, przy czym kwoty te miały zostać natychmiast zapłacone muzykom, którzy podpisaliby wspomnianą umowę, a dla pozostałych pozostać zarezerwowane do momentu przyjęcia dekretu królewskiego.
- 5 Ów dekret królewski, stanowiący zaskarżony akt, został przyjęty w dniu 1 czerwca 2021 r. Jego preambuła wskazuje w szczególności, co następuje:

„Uwzględniając Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym oraz zmiany dyrektyw 96/9/WE i 2001/29/WE;

[...]

Mając na uwadze, że art. XI.205 § 4 Code de droit économique (kodeksu prawa gospodarczego) pozwala, by w razie gdy wykonania są realizowane przez artystę wykonawcę w wykonaniu umowy o pracę lub statutu prawa majątkowe wynikające z praw pokrewnych były przeniesione na pracodawcę pod warunkiem, że przeniesienie praw zostało wyraźnie przewidziane i że wykonanie wchodzi w zakres umowy lub statutu;

Mając na uwadze, że prawidłowe funkcjonowanie Orchestre national de Belgique (belgijskiej orkiestry narodowej) wymaga, aby wszystkie prawa związane z wykonywaniem i eksploatacją wykonań artystów wykonawców Orchestre national de Belgique (belgijskiej orkiestry narodowej) zostały na nią przeniesione;

Mając na uwadze, że Dyrektywa (UE) 2019/790 [...] ustanawia w art. 18 zasadę odpowiedniego i proporcjonalnego wynagrodzenia artystów wykonawców, uwzględniając zasadę swobody umów oraz sprawiedliwą równowagę praw i interesów;

Mając na uwadze, że motyw 73 tej samej dyrektywy uściśla, że kwota ryczałtowa może również stanowić proporcjonalne wynagrodzenie i że państwa członkowskie mogą brać pod uwagę specyfikę każdego sektora;

Mając na uwadze, że wynagrodzenie przewidziane w niniejszym dekrete królewskim wydaje się odpowiednie i proporcjonalne w świetle specyfiki sektora, zysków osiągniętych z eksploatacji praw pokrewnych muzyków Orchestre national de Belgique (belgijskiej orkiestry narodowej), a także wynagrodzenia z tytułu praw pokrewnych stosowanego w belgijskich orkiestrach o podobnej wielkości i w podobnej sytuacji prawnej;

[...]”.

Część normatywna dekretu królewskiego stanowi, co następuje:

„Artykuł 1. W rozumieniu niniejszego rozporządzenia przez:

1° Artystę wykonawcę: rozumie się muzyka Orchestre national de Belgique (belgijskiej orkiestry narodowej) zatrudnionego na podstawie statutu prawa administracyjnego lub umowy o pracę, z wyłączeniem każdego muzyka pełniącego funkcję dyrektora muzycznego lub funkcję solisty.

[...]

8° Usługę: rozumie się każde wykonanie artystów wykonawców będące przedmiotem rozpowszechnienia, utrwalenia audiowizualnego lub fonogramu w celu jego eksploatacji przez Orchestre national de Belgique (belgijską orkiestrę narodową) lub jej następców prawnych, trwające co najmniej trzy, a maksymalnie cztery godziny lub przez czas koncertu »na żywo«. [...]

Artykuł 2. Artysta wykonawca przenosi na Orchestre national de Belgique (belgijską orkiestrę narodową)[,] zgodnie z przepisami niniejszego rozporządzenia, prawa pokrewne dotyczące jego wykonań zrealizowanych w ramach jego zadania wykonywanego na rzecz Orchestre national de Belgique (belgijskiej orkiestry narodowej).

Artykuł 3

§ 1. Na Orchestre national de Belgique (belgijską orkiestrę narodową) są przenoszone, zgodnie z art. 2, w zamian za dodatki określone w art. 4 i 6, następujące prawa pokrewne: [...]

§ 2. Prawa przeniesione zgodnie z art. 2 i § 1 niniejszego artykułu zostają przeniesione na cały czas trwania praw pokrewnych i przeniesienie to jest skuteczne na całym świecie.

[...]

Artykuł 4

§ 1. W zamian za przeniesienie praw, przeniesionych zgodnie z art. 2 i 3, artystom wykonawcom, którzy świadczyli usługi przez pełny rok przyznaje

się roczny dodatek w kwocie 600 EUR brutto. Dodatek dla artystów wykonawców, którzy nie świadczyli usług przez pełny rok, będzie wynosił 24 EUR brutto za usługę. [...]

§ 2. Kwota ta zostaje wypłacona artystom wykonawcom z tytułu »praw pokrewnych«.

§ 3. Roczny dodatek w kwocie 600 EUR, przewidziany w § 1 niniejszego artykułu, pokrywa przeniesienie praw pokrewnych przewidziane w art. 2 i 3 w odniesieniu do rocznego limitu maksymalnie 25 usług. [...]

[...]

Utrwałień na fonogramach w studiu [...] nie zalicza się do tego limitu. Stanowią one podstawę do specjalnego dodatku 3000 EUR za fonogram, do podziału w równych częściach między uczestniczącymi artystami wykonawcami.

Usług będących przedmiotem utrwalenia audiowizualnego rozpowszechnionego w drodze (re)transmisji telewizyjnej, za którą organizator płaci wynagrodzenie na rzecz Orchestre national de Belgique (belgijskiej orkiestry narodowej) nie zalicza się do tego limitu. Wynagrodzenie otrzymane przez Orchestre national de Belgique (belgijską orkiestrę narodową) za retransmisję telewizyjną wypłacane jest uczestniczącym artystom wykonawcom w oparciu o podział w równych częściach między uczestniczących artystów wykonawców.

W przypadku przekroczenia limitu usług określonego w niniejszym paragrafie, artystom wykonawcom będzie należny dodatek uzupełniający w wysokości 24 EUR brutto za usługę.

§ 4. Oprócz dodatku przewidzianego w § 1 niniejszego artykułu artysta wykonawca ma prawo do dodatku uzupełniającego z tytułu praw pokrewnych w ramach wykonania umowy zawartej między osobą podlegającą wyłącznie prawu prywatnemu i Orchestre national de Belgique (belgijską orkiestrą narodową). Zapłata owego dodatku uzupełniającego nie może w żadnym przypadku powodować, że wykonanie tej umowy przez Orchestre national de Belgique (belgijską orkiestrę narodową) będzie nierentowne.

Dodatek ów ustala się dla wszystkich artystów wykonawców na poziomie 50 % przychodów netto Orchestre national de Belgique (belgijskiej orkiestry narodowej) po odliczeniu zmiennych kosztów produkcji (dyrygent, dodatkowi muzycy, soliści chóru, sala, koszty utrwalenia, marketing, dramaturgia, ...), do podziału w równych częściach między uczestniczących artystów wykonawców.

[...]”.

II. Ramy prawne

1. Prawo Unii

- 6 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym oraz zmiany dyrektyw 96/9/WE i 2011/29/WE (Dz.U. 2019, L 130, s. 92) zwiększa ochronę twórców i wykonawców. Wprowadza ona na ich rzecz prawo do godziwego wynagrodzenia w ramach umów o eksploatację ich utworów.
- 7 Motywy 72 i 73 stanowią:
- „72. Twórcy i wykonawcy stoją zazwyczaj na słabszej pozycji wynikającej z umowy, jeżeli udzielają licencji lub przenoszą swoje prawa, również w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, do celów eksploatacji w zamian za wynagrodzenie i te osoby fizyczne potrzebują ochrony przewidzianej w niniejszej dyrektywie, aby mogły w pełni korzystać z praw zharmonizowanych na podstawie prawa Unii. Taka potrzeba ochrony nie zachodzi, gdy kontrahent występuje w charakterze użytkownika końcowego i nie eksploatuje samego utworu lub wykonania, co mogłoby mieć miejsce na przykład w przypadku niektórych umów o pracę.
73. Wynagrodzenie twórców i wykonawców powinno być odpowiednie i proporcjonalne do faktycznej lub potencjalnej wartości majątkowej praw udzielonych w ramach licencji lub praw przeniesionych, biorąc pod uwagę wkład twórcy lub wykonawcy w całość utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną oraz wszystkie inne okoliczności sprawy, takie jak praktyki rynkowe lub faktyczna eksploatacja utworu. Kwota ryczałtowa może również stanowić proporcjonalne wynagrodzenie, ale nie powinna być regułą. Państwa członkowskie powinny mieć swobodę określenia szczególnych przypadków stosowania kwot ryczałtowych, biorąc pod uwagę specyfikę każdego sektora. Państwa członkowskie powinny mieć swobodę wdrażania zasady odpowiedniego i proporcjonalnego wynagrodzenia dzięki różnym istniejącym lub nowo wprowadzonym mechanizmom, które mogą obejmować zbiorowe negocjacje i inne mechanizmy, pod warunkiem że takie mechanizmy są zgodne z obowiązującym prawem Unii”.
- 8 Motywy 74–78 dotyczą konieczności dysponowania przez twórców i wykonawców informacjami umożliwiającymi ocenę wartości majątkowej ich praw, w tym co do czasu trwania i w stosunku do wynagrodzenia otrzymanego z tytułu ich przeniesienia, znaczenia przejrzystości w tej dziedzinie oraz konieczności mechanizmu dostosowania tego wynagrodzenia.
- 9 Motyw 82 stanowi: „Żadnego z przepisów niniejszej dyrektywy nie należy interpretować jako uniemożliwiającego posiadaczom praw wyłącznych na mocy unijnego prawa autorskiego udzielenia zezwolenia na nieodpłatne korzystanie ze

swych utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, w tym na mocy nieodpłatnych licencji niewyłącznych, z korzyścią dla wszystkich użytkowników”.

- 10 Rozdział 3, zatytułowany „Godziwe wynagrodzenie twórców i wykonawców w ramach umów o eksploatację”, zawiera w szczególności następujące przepisy:

Artykuł 18 – Zasada odpowiedniego i proporcjonalnego wynagrodzenia

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby w przypadku gdy twórcy i wykonawcy udzielają licencji lub przenoszą swoje wyłączne prawa do eksploatacji ich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, mieli oni prawo do odpowiedniego i proporcjonalnego wynagrodzenia.
2. Przy wdrażaniu zasady określonej w ust. 1 do prawa krajowego państwa członkowskie mogą stosować różne mechanizmy i uwzględniają zasadę swobody zawierania umów oraz sprawiedliwą równowagę praw i interesów.

Artykuł 19 – Obowiązek przejrzystości [...]

Artykuł 20 – Mechanizm dostosowania umów

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby – w przypadku braku obowiązujących uzgodnień zbiorowych przewidujących mechanizm porównywalny do mechanizmu określonego w niniejszym artykule – twórcy i wykonawcy lub ich przedstawiciele mieli prawo zażądać dodatkowego, odpowiedniego i godziwego wynagrodzenia od strony, z którą zawarli umowę o eksploatację praw, lub następców prawnych tej strony, jeżeli pierwotnie uzgodnione wynagrodzenie okazuje się być niewspółmiernie niskie w porównaniu do wszystkich późniejszych odnośnych przychodów uzyskanych z eksploatacji utworów lub wykonania.

[...]

Artykuł 22 – Prawo do odwołania

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby w przypadku gdy twórca lub wykonawca udzielili licencji lub przenieśli swoje prawa dotyczące utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną na zasadzie wyłączności, twórca lub wykonawca mogli odwołać w całości lub w części licencję lub przeniesienie praw, jeżeli ten utwór lub inny przedmiot objęty ochroną nie jest eksploatowany.
2. Szczegółowe przepisy dotyczące mechanizmu odwołania, określone w ust. 1, mogą być wprowadzone w prawie krajowym:

[...]

Państwa członkowskie mogą wyłączyć utwory lub inne przedmioty objęte ochroną ze stosowania mechanizmu odwołania, jeżeli takie utwory lub inne przedmioty objęte ochroną zazwyczaj zawierają wkłady wielu twórców lub wykonawców.

[...]

Artykuł 26 – Stosowanie w czasie

1. Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do wszystkich utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, które są chronione na podstawie przepisów prawa krajowego z dziedziny prawa autorskiego w dniu 7 czerwca 2021 r. lub po tej dacie.

2. Niniejszą dyrektywę stosuje się bez uszczerbku dla umów [czynności] zawartych i praw uzyskanych przed dniem 7 czerwca 2021 r.

[...]

Artykuł 29 – Transpozycja

1. Państwa członkowskie wprowadzą w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy do dnia 7 czerwca 2021 r. [...].

2. Prawo krajowe

- 11 W momencie przyjęcia zaskarżonego aktu księga XI Code de droit économique (kodeksu prawa gospodarczego) zawierała następujące przepisy w rozdziale 3 „Prawa pokrewne” tytułu 5 „Prawa autorskie i prawa pokrewne”:

„Artykuł XI.203. [...]

Prawa pokrewne uznane w niniejszym rozdziale są prawami do rzeczy ruchomych, zbywalnymi i przenoszalnymi, w całości lub w części, zgodnie z przepisami Code civil (kodeksu cywilnego). Mogą one w szczególności być przedmiotem przeniesienia własności lub licencji prostej lub wyłącznej.

[...]

Artykuł XI.205

§ 1. Wyłącznie artysta wykonawca ma prawo do zwielokrotniania swego wykonania lub do zezwalania na jego zwielokrotnianie w jakikolwiek sposób i w jakiegokolwiek formie, bezpośredniej lub pośredniej, tymczasowej lub stałej, w całości lub w części.

[...]

§ 4. W przypadku gdy wykonania są realizowane przez artystę wykonawcę w wykonaniu umowy o pracę lub statutu, prawa majątkowe mogą zostać przeniesione na pracodawcę pod warunkiem, że przeniesienie praw jest wyraźnie przewidziane i że wykonanie wchodzi w zakres umowy lub statutu.

[...]

Uzgodnienia zbiorowe mogą określać zakres i zasady przeniesienia.

[...]

Artykuł XI.206 [...]

§ 4. Kwota wynagrodzenia jest, o ile nie postanowiono inaczej, proporcjonalna do przychodów z eksploatacji utworu audiowizualnego. W takim przypadku producent przedstawi artyście wykonawcy, co najmniej raz w roku, wykaz przychodów, które uzyskał z każdego pola eksploatacji.

[...]”.

- 12 Ustawa transponująca dyrektywę 2019/790 została promulgowana w dniu 19 czerwca 2022 r. Ustawa ta zmienia niektóre z wyżej wymienionych przepisów.

Artykuł XI.205 ma obecnie następujące brzmienie:

„§ 1. Wyłącznie artysta wykonawca ma prawo do zwielokrotniania swego wykonania lub do zezwalania na jego zwielokrotnianie w jakikolwiek sposób i w jakiegokolwiek formie, bezpośredniej lub pośredniej, tymczasowej lub stałej, w całości lub w części.

[...]

§ 4. W przypadku gdy wykonania są realizowane przez artystę wykonawcę w wykonaniu umowy o pracę lub statutu, prawa majątkowe mogą zostać przeniesione lub może zostać udzielona na rzecz pracodawcy pod warunkiem, że przeniesienie praw lub udzielenie licencji jest wyraźnie przewidziane i że wykonanie wchodzi w zakres umowy lub statutu.

[...]”.

Prawo do odpowiedniego i proporcjonalnego wynagrodzenia w ramach umów o eksploatację zostało ustanowione w następującym brzmieniu:

„Artykuł XI.205/1. W przypadku gdy artysta wykonawca przeniósł lub udzielił licencji na swoje wyłączne prawa do eksploatacji jego wykonania w ramach umowy o eksploatację, zachowuje on prawo do odpowiedniego i proporcjonalnego wynagrodzenia”.

Wreszcie, nowy art. XI.205/5 stanowi, co następuje:

„Artykuł XI.205/5. Układy zbiorowe mogą w szczególności określać:

1° zakres przenoszenia praw lub udzielania na nie licencji;

2° sposoby przenoszenia praw lub udzielania na nie licencji;

3° zasady dotyczące wynagrodzenia za przeniesienie praw lub udzielenie licencji;

[...]”.

III. Zasadnicze argumenty stron postępowania głównego

1. Zarzut pierwszy

- 13 Skarżący argumentują, że ewentualne przeniesienie praw pokrewnych może mieć miejsce jedynie za zgodą ich posiadacza. Interpretują oni art. XI.205 § 4 akapit czwarty Code de droit économique (kodeksu prawa gospodarczego) w ten sposób, że umożliwia on przeniesienie praw pokrewnych w drodze uzgodnień zbiorowych, w szczególności w przypadku gdy wykonania zostały zrealizowane w wykonaniu umowy o pracę lub statutu, a prawa majątkowe zostały przeniesione na pracodawcę. Ich zdaniem przeniesienie praw pokrewnych artystów wykonawców objętych statutem może nastąpić jedynie na podstawie aktu regulacyjnego, takiego jak statut, ale za zgodą posiadaczy tych praw, w drodze uzgodnienia zbiorowego wynikającego z porozumień związkowych. Tymczasem nie zostało zawarte żadne uzgodnienie zbiorowe dotyczące zakresu i sposobów przeniesienia ich praw pokrewnych przez zaskarżony akt.
- 14 Druga strona postępowania i interwenient twierdzą, że § 4 artykułu XI.205 ustanawia wyjątkowy tryb przenoszenia praw pokrewnych, w szczególności w sytuacji, gdy wykonania zostały zrealizowane w wykonaniu umowy o pracę lub statutu. Ich zdaniem, w takim przypadku nie ma potrzeby stosowania się do przepisów prawa cywilnego. Przeniesienie praw pokrewnych może zostać przewidziane przez umowę o pracę lub statut, w zależności od przypadku. Zawarcie uzgodnienia zbiorowego w przedmiocie zakresu i sposobów przeniesienia jest jedynie możliwością.

2. Zarzut piąty

Stanowisko skarżących

- 15 Zarzut piąty opiera się w szczególności na naruszeniu art. 17 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”), art. 10 i 288 TFUE oraz art. 18–20 i 22 dyrektywy 2019/790.

Część pierwsza

- 16 Prawa pokrewne stanowią prawa własności intelektualnej, których ochronę gwarantuje między innymi art. 17 karty. Przeniesienie tych praw jest możliwe, ale na warunkach przewidzianych w art. XI.205 § 4 code de droit économique (kodeksu prawa gospodarczego), tak aby zakres i sposoby przeniesienia tych praw mogły zostać określone albo w drodze indywidualnej umowy, albo przez „uzgodnienie zbiorowe” o charakterze cywilnoprawnym zakładające zgodną wolę stron.
- 17 W sektorze publicznym stosunki pracy między pracodawcami a pracownikami, a w szczególności warunki finansowe tych stosunków są, z uwagi na ich charakter, ustalane jednostronnie przez organ administracyjny poprzez akty regulacyjne przyjęte po przeprowadzeniu negocjacji zgodnie z prawem. ONB i jej personel, zarówno statutowy, jak i umowny, wpisują się w tę sytuację prawną właściwą dla prawa administracyjnego. To w tym kontekście zaskarżony akt dokonuje jednostronnego przeniesienia praw pokrewnych muzyków statutowych i umownych, bez indywidualnych lub zbiorowych uzgodnień zainteresowanych. Tymczasem, jeśli chodzi o prawa majątkowe, to nie mogły być one przeniesione bez zgody ich posiadacza, która to zgoda mogła przyjąć formę uzgodnienia zbiorowego. Z uwagi na to, że nie przewidziano indywidualnej zgody każdego muzyka – co nie było zgodne z zasadami równości i niedyskryminacji, którymi należy się kierować przy ustalaniu podobnych sytuacji w akcie regulacyjnym – zaskarżony akt nie mógł zostać przyjęty bez uzgodnienia zbiorowego.
- 18 Skarżący, jako pracownicy statutowi, uważają, że dotyczą ich przepisy rozdziału 3 dyrektywy 2019/790. Artyści zatrudnieni na podstawie umowy o pracę objęci są zakresem podmiotowym stosowania tych przepisów, podczas gdy artyści zatrudnieni na podstawie statutu nie są z niego wyraźnie wyłączeni.
- 19 Artykuł 18 dyrektywy 2019/790 należy interpretować w świetle jej motywów 72 i 73. ONB nie występuje w charakterze użytkownika końcowego w rozumieniu motywu 72 dyrektywy, ale zamierza uzyskać prawa artystów wykonawców, aby mogła eksploatować wraz z osobami trzecimi wykonania artystów. Wynika stąd, że zarówno artyści zatrudnieni na podstawie umowy o pracę, jak i artyści zatrudnieni na podstawie statutu ONB muszą korzystać z ochrony przewidzianej przez dyrektywę.

Część druga

- 20 W części drugiej skarżący stwierdzają, że przyjęty w dniu 1 czerwca 2021 r., by wejść w życie w dniu jego publikacji w *Moniteur belge*, a mianowicie w piątek 4 czerwca 2021 r., zaskarżony akt został opublikowany in extremis, w ostatnim dniu roboczym przed poniedziałkiem 7 czerwca 2021 r., terminem końcowym na transpozycję dyrektywy 2019/790.
- 21 Zdaniem skarżących, przyjmując zaskarżony akt tuż przed ostatecznym terminem na transpozycję, druga strona postępowania uważała, że może uchylić się od

przepisów tej dyrektywy, które zwiększają ochronę twórców i wykonawców i przewidują ich prawo do umownego negocjowania przenoszenia ich praw, do odpowiedniego i proporcjonalnego wynagrodzenia oraz do dodatkowego wynagrodzenia w przypadku sukcesu.

- 22 Zaskarżony akt narusza te obowiązki w zakresie, w jakim powoduje obowiązkowe przeniesienie praw pokrewnych, przewiduje w zamian za to przeniesienie wynagrodzenie, które w żaden sposób nie jest odpowiednie i proporcjonalne, nie przewiduje żadnego dodatkowego wynagrodzenia w przypadku sukcesu i nie oferuje żadnego prawa do informacji i do kontroli nad eksploatacją tych praw.
- 23 Z wyroku z dnia 18 grudnia 1997 r., *Inter-Environnement Wallonie* (C-129/96, EU:C:1997:628), wynika, że w okresie wyznaczonym przez dyrektywę na dokonanie transpozycji państwa członkowskie muszą powstrzymać się od przyjmowania jakichkolwiek przepisów, które mogłyby poważnie zagrozić osiągnięciu rezultatu przewidzianego w danej dyrektywie, co zostało potwierdzone w wyroku z dnia 4 lipca 2006 r., *Adeneler i in.* (C-212/04, EU:C:2006:443). Na podstawie tego orzecznictwa organ krajowy nie mógł przyjąć przepisów naruszających dyrektywę w trakcie transpozycji, lecz przeciwnie, powinien był już się do niej zastosować.
- 24 „Czynności zawarte” przed dniem 7 czerwca 2021 r., o których mowa w art. 26 ust. 2 dyrektywy 2019/790, nie mogą być aktami „przyjętymi” przez organy publiczne, które muszą przestrzegać obowiązującej już dyrektywy. Zaskarżony akt jest ogólnym rozporządzeniem, które podlega przepisom dyrektywy, nawet jeśli został przyjęty między dniem 9 czerwca 2019 r. a dniem 7 czerwca 2021 r. Artykuł 26 dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że chroni on prawa uzyskane przez twórców i wykonawców, a nie prawa uzyskane przez użytkowników. Wreszcie, przepis ten chroni jedynie prawa uzyskane zgodnie z prawem, to znaczy z poszanowaniem prawa europejskiego. Artykuł 26 ust. 2 ma zastosowanie do praw uzyskanych po dniu 6 czerwca 2019 r. jedynie wtedy, gdy nie zagrażają one poważnie celom dyrektywy 2019/790.
- 25 Artykuł 26 dyrektywy należy interpretować w świetle jej motywu 82 w ten sposób, że chroni on prawa uzyskane przez twórców i wykonawców, a nie prawa uzyskane przez użytkowników.

Stanowisko drugiej strony postępowania

W przedmiocie części pierwszej

- 26 Druga strona postępowania podnosi, że art. 26 dyrektywy 2019/790 ma zastosowanie bez uszczerbku dla czynności zawartych i praw uzyskanych przed dniem 7 czerwca 2021 r. Z drugiej strony, status finansowy pracowników statutowych takich jak muzycy ONB nie jest objęty zakresem stosowania dyrektywy 2019/790. Skarżący nie mogli zatem domagać się stosowania art. 18–

23 dyrektywy, które dotyczą wyłącznie artystów zatrudnionych na podstawie umowy o eksploatację ich praw pokrewnych, nie zaś pracowników statutowych.

W przedmiocie części drugiej

- 27 Druga strona postępowania kwestionuje, jakoby przyjęła przepisy, których charakter poważnie zagraża osiągnięciu rezultatu wskazanego przez dyrektywę. Dyrektywa ta nie ma zastosowania do artystów zatrudnionych na podstawie statutu, ale wyłącznie do tych zatrudnionych na podstawie umowy. Chociaż zaskarżony akt wykracza jej zdaniem poza zakres stosowania dyrektywy, wskazuje ona, że zdecydowała się kierować ogólnymi założeniami dyrektywy przy opracowywaniu zaskarżonego aktu. Dlatego wyraźnie wskazała dyrektywę w jego preambule i przewidziała odpowiednie i proporcjonalne wynagrodzenie na rzecz muzyków ONB.
- 28 Zaskarżony akt nie wyłącza możliwości zawarcia przez artystów, adresatów zaskarżonego aktu, indywidualnego lub grupowego porozumienia z ONB w celu określenia sposobów i zakresu przeniesienia. Zaskarżony akt sam w sobie zawiera wszystkie informacje potrzebne muzykom orkiestry do określenia odpowiedniego i proporcjonalnego charakteru ich wynagrodzenia.
- 29 Druga strona postępowania kwestionuje naruszenie art. 20 dyrektywy, zważywszy że skarżący nie wykazują, że wynagrodzenie przewidziane przez zaskarżony akt okazało się być niewspółmiernie niskie w porównaniu do wszystkich przychodów uzyskiwanych z eksploatacji utworów lub wykonania. Okoliczność, że zaskarżony akt nie przewiduje odpowiedniego i godziwego dodatkowego wynagrodzenia w przypadku sukcesu nie zagraża osiągnięciu rezultatu wskazanego przez dyrektywę i nie wyłącza możliwości dochodzenia przez artystów wykonawców dodatkowego wynagrodzenia w przypadku sukcesu oraz negocjowania go z ONB w drodze odrębnej umowy.
- 30 Ponadto okoliczność, że zaskarżony akt nie przewiduje możliwości odwołania przeniesienia praw w przypadku braku eksploatacji, w szczególności dla artystów wykonawców zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, nie zagraża osiągnięciu rezultatu wskazanego przez dyrektywę. Przypadek wykonania orkiestry, które obejmują wykonania wszystkich muzyków tworzących orkiestrę, objęty jest możliwością wyłączenia, o której mowa w art. 22 ust. 2 akapit drugi dyrektywy 2019/790.

Stanowisko interwenienta

- 31 Interwenient uważa, że art. 18–23 dyrektywy 2019/790, które nie zostały przejęte w pierwotnym wniosku przedstawionym przez Komisję, zostały zredagowane w sposób niejasny, który pozostawia bardzo dużą swobodę państwom członkowskim w zakresie transpozycji.

- 32 Zdaniem interwenienta, skarżący nie mogli powołać się na tę dyrektywę z następujących powodów:
- nie ma ona bezpośredniego zastosowania w prawie belgijskim;
 - ze względów pewności prawa, art. 26 uściśla, że dyrektywy (a tym samym przepisów dokonujących transpozycji) nie stosuje się w żadnym wypadku do praw uzyskanych przed dniem 7 czerwca 2021 r. Przeniesienia dokonane przed dniem 7 czerwca 2021 r. nie są więc objęte dyrektywą. Tymczasem zaskarżony akt wszedł w życie w dniu 4 czerwca 2021 r., w związku z czym przepisy tej dyrektywy nie mogą w żaden sposób na niego wpływać;
 - dyrektywa jest powołana jedynie w odniesieniu do jej art. 18–22, dotyczących „umów o eksploatację”, podczas gdy wątpliwe jest, czy artykuły te mają zastosowanie do przenoszenia praw pokrewnych do wykonań realizowanych w ramach umowy o pracę lub statutu.
- 33 W każdym razie zaskarżony akt nie ma charakteru zagrażającego osiągnięciu rezultatu wskazanego przez dyrektywę 2019/790. System wynagrodzeń przewidziany przez zaskarżony akt jest w pełni zgodny z rezultatem wskazanym przez dyrektywę 2019/790.
- 34 Prawo może zostać uzyskane w wyniku umowy lub też przepisu ustawowego lub wykonawczego skutkującego uzyskaniem prawa. Zgodnie z art. 26 dyrektywy 2019/790 dyrektywa nie dotyczy praw, które zostały przeniesione w wyniku umowy lub w inny sposób przed dniem 7 czerwca 2021 r. Przepisy tej dyrektywy nie mają zastosowania do aktów prawnych sprzed dnia 7 czerwca 2021 r.

3. Zarzut szósty

- 35 Zarzut szósty opiera się na naruszeniu różnych przepisów, w tym art. 17 karty i art. 18–22 dyrektywy 2019/790.

Stanowisko skarżących

- 36 Co do obowiązującego charakteru dyrektywy skarżący argumentują, że zaskarżony akt nie został „zawarty”, lecz „przyjęty” jednostronnie przez stronę drugą stronę postępowania.

Część pierwsza

- 37 Wynagrodzenie z tytułu praw pokrewnych takie jak przewidziane w zaskarżonym akcie nie jest odpowiednie i proporcjonalne – lub współmierne – i nie opiera się na żadnym obiektywnym i istotnym elemencie pozwalającym na ocenę jego godziwości.
- 38 Z motywu 73 dyrektywy 2019/790 wynika, że aby wynagrodzenie mogło zostać uznane za odpowiednie i proporcjonalne – lub współmierne – do faktycznej lub

potencjalnej wartości majątkowej praw przeniesionych, należy wziąć pod uwagę wkład artysty w wykonanie oraz wszystkie pozostałe okoliczności, jak praktyki rynkowe lub faktyczna eksploatacja utworu. Kwota ryczałtowa może również zostać dopuszczona, przy wzięciu pod uwagę specyfiki każdego sektora, ale kwota ta musi zostać ustalona w sposób obiektywny i odpowiedni z uwzględnieniem wyżej wymienionych elementów.

W celu ustalenia wynagrodzenia przewidzianego przez zaskarżony akt druga strona postępowania nie oparła się na żadnych danych istniejących w sektorze przy uwzględnieniu jego specyfiki. Tytułem przykładu – zyski osiągnięte z eksploatacji praw pokrewnych muzyków ONB są nieznane, a zatem nie mogą stanowić kryterium odniesienia.

- 39 W trakcie dyskusji, które miały miejsce od 2016 r. do 2019 r., propozycje ONB zmieniały się w taki sposób, że między majem 2017 r. a lutym 2021 r. jej propozycja wzrosła z 320 do 600 EUR za 25 koncertów, przy czym zmiana ta nie była oparta na żadnym obiektywnym i istotnym elemencie.
- 40 Nie wzięto pod uwagę, dla porównania, wynagrodzenia z tytułu praw pokrewnych, które istnieje od wielu lat w jedynej orkiestrze o wielkości i w sytuacji prawnej podobnej do tej ONB, a mianowicie Théâtre royal de la Monnaie. W tym ostatnim, mechanizm wdrożony na podstawie „uzgodnienia zbiorowego” przewiduje wynagrodzenie w wysokości około 2500 EUR rocznie. Porównanie wykazuje, że muzykom ONB przyznano wynagrodzenie, które w sposób oczywisty nie jest odpowiednie i proporcjonalne – lub współmierne – i w żaden sposób nie jest uzasadnione obiektywnymi, istotnymi i racjonalnymi względami.

Część druga

- 41 W części drugiej skarżący argumentują, że zaskarżony akt nie zawiera żadnego mechanizmu gwarantującego, że w przypadku sukcesu eksploatacji wykonawcy posiadaczy praw pokrewnych posiadaczom praw będzie zapłacone dodatkowe wynagrodzenie.
- 42 Chociaż dodatek uzupełniający jest przewidziany w art. 4 § 4 zaskarżonego aktu, zależność on będzie od wykonania umowy zawartej między ONB i spółką akcyjną prawa prywatnego, której celem jest produkcja spektakli z wykorzystaniem w szczególności mechanizmu zmniejszenia obciążeń podatkowych. Współpraca ta umożliwi maksymalną prywatyzację zysków na korzyść prywatnej spółki i obciąży ONB maksymalnymi kosztami produkcji, ze szkodą dla państwa i muzyków.
- 43 Zaskarżony akt w żaden sposób nie jest zatem zgodny z zasadą przewidzianą w dyrektywie 2019/790, mającą na celu zagwarantowanie godziwego wynagrodzenia muzyków w przypadku sukcesu eksploatacji ich wykonania utworów artystycznych.

- 44 Artykuł 4 § 4 zaskarżonego aktu, który nie zapewnia żadnej przejrzystości w odniesieniu do umów i kosztów produkcji, czyni zapłatę dodatku uzupełniającego całkowicie niepewną, gdyż zapłata ta nie może w żadnym wypadku spowodować, że wykonanie umowy ONB będzie nierentowne, a wszystkie zmienne koszty produkcji podlegają odliczeniu.
- 45 Wynagrodzenie ryczałtowe przewidziane w zaskarżonym akcie jest po prostu indeksowane. Tymczasem akt ten dokonuje przeniesienia praw na czas trwania praw pokrewnych (50 lat) i skutecznego na całym świecie oraz nie przewiduje przepisu dostosowującego wynagrodzenie ryczałtowe w przypadku, gdyby w tym czasie wszystkie przychody uzyskane z eksploatacji wykonań ONB wykazywały, że wynagrodzenie to jest niewspółmiernie niskie w porównaniu do nich. Jeśli utrwalenie odniesie komercyjny sukces, wynagrodzenie to nigdy nie zostanie dostosowane. Stanowi to naruszenie art. 20 dyrektywy 2019/790 oraz zasad odpowiedniego i proporcjonalnego wynagrodzenia.

Część trzecia

- 46 Żaden przepis zaskarżonego aktu nie pozwala muzykom na kontrolę kryteriów rozstrzygających o wynagrodzeniu z tytułu przeniesionych praw ani nie przewiduje żadnego wspólnego, kontryktoryjnego rozliczania ani udostępniania czy dzielenia się danymi dotyczącymi eksploatacji praw przez ONB. Muzycy, nie mając żadnego prawa kontroli nad zarządzaniem partnerską spółką prawa prywatnego, nie będą mieli żadnej możliwości weryfikacji wyników eksploatacji praw pokrewnych powstałych wskutek wykonań, które zrealizują oni w ramach umowy między tą spółką a ONB.

Część czwarta

- 47 Zaskarżony akt nie zawiera żadnego mechanizmu pozwalającego na wycofanie praw pokrewnych przez ich posiadaczy w przypadku braku eksploatacji przez ONB, a zatem nie jest zgodny z zasadami przewidzianymi w dyrektywie 2019/790.

Stanowisko drugiej strony postępowania

- 48 Druga strona postępowania argumentuje, że skarżący nie są adresatami dyrektywy 2019/790 i że nie dotyczy ona pracowników statutowych.

W przedmiocie części pierwszej

- 49 Artykuł 18 dyrektywy 2019/790 nie sprzeciwia się temu, by wynagrodzenie z tytułu praw pokrewnych artystów wykonawców było ustalane dekretem królewskim dla artystów zatrudnionych na podstawie statutu. W odniesieniu do artystów zatrudnionych na podstawie umowy o pracę autor zaskarżonego aktu uwzględnia zasadę swobody umów, jak to wynika z motywów aktu.

- 50 Aby móc ocenić odpowiedni i proporcjonalny charakter wynagrodzenia artystów wykonawców należy wziąć pod uwagę, że przeniesione prawa każdego z muzyków orkiestry nie mają żadnej faktycznej lub potencjalnej wartości majątkowej bez przeniesienia: praw autorskich do utrwalonych utworów, praw pokrewnych innych artystów ONB i praw pokrewnych producenta utwaleń. Prawa pokrewne artystów orkiestry stanowią jedynie niewielką część praw własności intelektualnej, które muszą zostać uzyskane przez ONB w celu swobodnej eksploatacji wykonań muzyków. Wynagrodzenie artystów wykonawców, o których mowa w zaskarżonym akcie, jest odpowiednie i proporcjonalne w stosunku do faktycznej lub potencjalnej wartości majątkowej przeniesionych praw.
- 51 Ponadto zarzut podniesiony przez skarżących odnosi się wyłącznie do wynagrodzenia ryczałtowego w wysokości 600 EUR i pomija wiele innych wynagrodzeń przewidzianych przez zaskarżony akt, które odpowiadają całości lub części przychodów netto pochodzących z eksploatacji przeniesionych praw, a zatem są oczywiście proporcjonalne i odpowiednie.
- 52 Artykuł 26 ust. 2 dyrektywy 2019/790 mówi o „czynności”, a nie o „umowie” lub o „porozumieniu”, wobec czego wyrażenie „czynność zawarta” obejmuje również akty przyjęte przez władzę wykonawczą.

W przedmiocie części drugiej

- 53 Dyrektywa nie nakłada obowiązku ustalania wynagrodzenia artystów wykonawców ONB w zależności od ewentualnego sukcesu eksploatacji ich wykonań we wszystkich wypadkach, ale wyłącznie wtedy, gdy wynagrodzenie okazuje się być niewspółmiernie niskie w porównaniu do przychodów uzyskanych z eksploatacji wykonań.

W przedmiocie części trzeciej

- 54 Kryteria ustalania wynagrodzenia ryczałtowego w wysokości 600 EUR, o których mowa w art. 4 § 3 zaskarżonego aktu, są jasne i mogą być łatwo kontrolowane przez muzyków, którzy znają liczbę usług, w których brali udział, i wiedzą, czy usługi te były czy nie były przedmiotem utrwalenia. Kryteria ustalania innych wynagrodzeń proporcjonalnych są również jasne (przychody netto po odliczeniu zmiennych kosztów produkcji). Wystarczy, że muzycy odtworzą całkowitą kwotę przychodów netto w oparciu o wartość procentową, którą z niej otrzymali.

Stanowisko interwenienta

- 55 Zdaniem interwenienta art. 18–22 dyrektywy 2019/790 mają zastosowanie jedynie w ramach umowy o eksploatację. W niniejszej sprawie ONB nie zawiera ze swoimi muzykami umowy o eksploatację.
- 56 W przedmiocie części pierwszej, opierając się na wersjach angielskiej i niderlandzkiej dyrektywy 2019/790, ale również na jej motywach 61 i 73,

twierdzi on, że w art. 18 błędnie mówi się o wynagrodzeniu „proporcjonalnym”, a nie „współmiernym”. Wynagrodzenie jest zatem zgodne z dyrektywą, jeśli jest współmierne (do faktycznej lub potencjalnej wartości majątkowej praw przyznanych na podstawie licencji lub przeniesionych), niezależnie od tego, czy jest ono ryczałtowe, czy proporcjonalne.

- 57 Zaskarżony akt przewiduje „odpowiednie i proporcjonalne wynagrodzenie” w rozumieniu dyrektywy, gdyż muzycy otrzymują roczne wynagrodzenie ryczałtowe w wysokości 600 EUR pokrywające limit 25 usług oraz kilka dodatków proporcjonalnych do przychodów netto ONB pochodzących z eksploatacji ich praw pokrewnych. Dodatki przewidziane przez zaskarżony akt w sposób oczywisty pozostają zatem w rozsądnym związku z faktyczną wartością majątkową przeniesionych w ten sposób praw. Wreszcie, wynagrodzenia przewidziane w zaskarżonym akcie są zgodne z praktykami stosowanymi w sektorze.
- 58 Artykuł 18 dyrektywy 2019/790 w żaden sposób nie stawia wymogu, aby przeniesienie praw odbywało się w drodze umowy odrębnej od statutu danych muzyków, lecz przeciwnie, w ust. 2 stanowi, że „państwa członkowskie mogą stosować różne mechanizmy”.

W przedmiocie drugiej części

- 59 Dodatki przewidziane przez zaskarżony akt nie mogą zostać zakwalifikowane jako wynagrodzenie „niewspółmiernie niskie w porównaniu do wszystkich późniejszych odnośnych przychodów uzyskiwanych z eksploatacji utworów lub wykonania”, ponieważ składają się one w szczególności z wynagrodzeń proporcjonalnych do przychodów netto pochodzących z eksploatacji praw pokrewnych i wynoszą od 50 % do 100 % przychodów netto uzyskanych przez ONB.

IV. Ocena sądu odsyłającego

- 60 Pytania, czy dyrektywa 2019/790 ma zastosowanie do praw pokrewnych przeniesionych w ramach statutowego stosunku pracy, z jednej strony, oraz czy dyrektywa ta sprzeciwia się przyjęciu jednostronnego aktu regulacyjnego przenoszącego prawa pokrewne przed dniem 7 czerwca 2021 r. z drugiej strony, dotyczą istoty sprawy.
- 61 Po raz pierwszy w ramach niniejszego postępowania, chociaż preambuła zaskarżonego aktu odnosi się wyraźnie do dyrektywy 2019/790 i uzasadnia zgodność tego pierwszego z tą drugą, druga strona postępowania twierdzi, że „skarżący nie mogli domagać się stosowania art. 18–23 dyrektywy, tworzących rozdział 3 zatytułowany »Godziwe wynagrodzenie twórców i wykonawców w ramach umów o eksploatację«, które dotyczą wyłącznie, jak to wskazuje tytuł, artystów zatrudnionych na podstawie umowy o eksploatację ich praw pokrewnych, a nie pracowników statutowych”.

- 62 Interwenient twierdzi również, że „wątpliwe jest, by te artykuły miały zastosowanie do przenoszenia praw pokrewnych do wykonań zrealizowanych w ramach umowy o pracę lub statutu”. Odwołuje się on do motywu 72 dyrektywy.
- 63 Druga strona postępowania i interwenient argumentują ponadto, że dyrektywę stosuje się „bez uszczerbku dla umów [czynności] zawartych i praw uzyskanych przed dniem 7 czerwca 2021 r.”, podczas gdy zaskarżony akt dokonuje przeniesienia praw pokrewnych muzyków ONB w dniu 4 czerwca 2021 r.
- 64 W argumentacji drugiej strony postępowania i interwenienta zostały podniesione kwestie, czy dyrektywa 2019/790, w szczególności jej art. 18–23, dotyczy przypadku przeniesienia praw pokrewnych w ramach statutowego stosunku pracy oraz, w przypadku odpowiedzi twierdzącej, czy druga strona postępowania była zobowiązana do przestrzegania tych przepisów przy przyjmowaniu zaskarżonego aktu, który jednostronnie przenosi prawa pokrewne muzyków ONB w trakcie okresu na dokonanie transpozycji tej dyrektywy.
- 65 Pytania te dotyczą wykładni prawa Unii i wobec tego należy je przedstawić Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej na podstawie art. 267 TFUE.

V. Pytania prejudycjalne

- 1) Czy art. 18–23 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym oraz zmiany dyrektyw 96/9/WE i 2011/29/WE należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwiają się one przeniesieniu w drodze przepisów wykonawczych praw pokrewnych przysługujących pracownikom statutowym w odniesieniu do wykonań zrealizowanych w zakresie stosunku pracy?
- 2) W przypadku odpowiedzi twierdzącej, czy pojęcia „czynności zawartych” i „praw uzyskanych” z art. 26 ust. 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym oraz zmiany dyrektyw 96/9/WE i 2011/29/WE należy interpretować w ten sposób, że dotyczą one w szczególności przeniesienia praw pokrewnych dokonanego w drodze aktu wykonawczego przyjętego przed dniem 7 czerwca 2021 r.?